

УДК 7:316:006.3

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-23>

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИЗАЙНУ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ФЕНОМЕНУ

РИЖОВА, ІРИНА¹

Анотація

Актуальність дослідження. Дизайн у сучасному світі давно перестав бути виключно естетичною або функціональною категорією. Він пронизує всі сфери людського життя, формуючи наше оточення, взаємодію, цінності та поведінку. Розгляд дизайну як соціального феномена означає вихід за межі його суто професійної чи художньої інтерпретації та занурення у складну мережу взаємозв'язків між об'єктами, людьми, інституціями та культурними контекстами. Актуальність дизайну в такому ракурсі зумовлена кількома факторами. По-перше, зростаюча роль дизайну в глобалізованому та технологічно насиченому світі вимагає глибокого розуміння його впливу на суспільство. По-друге, складність сучасних соціальних проблем (екологічні виклики, соціальна нерівність, цифрова трансформація) вимагає міждисциплінарних підходів, де дизайн може виступати як інструмент змін. По-третє, розвиток самого дизайну, його перехід від фокусу на продукт до фокусу на системі, сервісі та досвіді, підкреслює його соціальну природу. **Метою даного дослідження** є розробка методологічних засад для дослідження дизайну як соціального феномена. Ми прагнемо окреслити теоретичні рамки, визначити основні парадигми, представити широкий спектр методів збору та аналізу даних, а також обговорити етичні аспекти та виклики, що постають перед дослідниками в цій галузі. **Завдання статті включають:** 1) визначення ключових концепцій та теоретичних підходів, що дозволяють осмислити дизайн у соціальному вимірі; 2) аналіз основних дослідницьких парадигм, які можуть бути застосовані до вивчення дизайну; 3) систематизація кількісних, якісних та змішаних методів збору даних, релевантних для дослідження соціального аспекту дизайну; 4) опис підходів до аналізу та інтерпретації отриманих даних; 5) розгляд етичних принципів та практичних викликів, з якими стикаються дослідники; 6) визначення перспектив подальшого розвитку методології дослідження дизайну як соціального феномена. **Методи дослідження.** У дослідженні використано наступні методи та підходи. Системно-структурний метод, загальнонаукові методи та ін. В статті проаналізовано, що на розвиток методології дослідження дизайну впливають наступні чинники: 1) практичні проблеми підвищення ефективності дизайну і втілення його в соціально-культурному бутті; 2) поглиблення методологічного аналізу дизайну як соціального феномена. Акцентується увага на таких підходах аналізу дизайну як онтологічний, гносеологічний, інституційний, інструментальний, нормативно-рольовий, комунікативний, системний, що дозволяють дослідити дизайн як складний і суперечливий процес у досягненні гармонізації відносин суспільства і особистості. **Висновок.** Методологія дизайну перемістилася в центр поля наукових досліджень, зокрема, збагачення методології дизайну за рахунок адаптації філософської, загальнонаукової і частково наукової методології з урахуванням специфіки методології, зумовленої сферою його прикладного застосування.

Ключеві слова: методологія, метод, підходи аналізу дизайну онтологічний, гносеологічний, інституційний, інструментальний, нормативно-рольовий, комунікативний, системний, дизайн, соціальна філософія

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Дизайн у сучасному світі давно вийшов за межі естетичної чи суто функціональної категорії, перетворившись на універсальний спосіб осмислення й конструювання соціальної реальності. Він не лише оформлює речі, простори й технології, але й моделює людську поведінку, визначає систему цінностей, формує горизонти нашого буття. В архітектурі міст, інтерфейсах цифрових платформ, одязі чи соціальних практиках – скрізь дизайн постає як філософська категорія, що відображає і водночас трансформує відносини між людиною, культурою та світом.

Розгляд дизайну як соціального феномена означає перехід від вузького професійного або художнього розуміння до філософсько-антропологічного аналізу. У такій перспективі дизайн постає не лише як діяльність, а як спосіб існування, форма взаємодії між об'єктами, людьми, інституціями та культурними контекстами. Він стає «мовою» сучасності, за допомогою якої суспільство артикулює свої цінності, ідеали та відповідає на виклики глобалізації (Воронкова, Гарбар, 2025).

Актуальність філософського осмислення дизайну визначається кількома чинниками. По-перше, зростаюча роль дизайну у світі технологічної надлишковості та культурної гібридизації вимагає глибокого розуміння його соціальних наслідків. По-друге, складність сучасних

¹ Національний університет «Запорізька політехніка» (Запоріжжя, Україна)
E-mail: 17design2017@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-9562-200X>

викликів – екологічних, соціальних, етичних – засвідчує потребу в міждисциплінарних концепціях, де дизайн може виконувати роль медіатора змін. По-третє, сам розвиток дизайну – від предметоцентричного підходу до системного, сервісного та досвідного – підкреслює його онтологічну й аксіологічну природу.

Методологія дослідження дизайну як соціально-філософського феномена ґрунтується на поєднанні герменевтики, феноменології та кри-

тичної соціальної теорії. Вона дозволяє розглядати дизайн не лише як технічний інструмент чи сферу креативності, а як спосіб конституювання сенсу, соціальної організації та колективної ідентичності. Через дизайн суспільство відображає власні ідеали й утопії, а також формує сценарії майбутнього.

Ці підходи доповнюють класичні методи, надаючи більш глибоке, різнобічне розуміння дизайну як складного соціального явища. Методологія

Таблиця 1

Методологічні підходи дослідження дизайну як соціального феномена

Методологічний підхід	Ключові аспекти	Інструменти та методи	Результат/Мета
Філософське підґрунтя	Розуміння дизайну як способу буття, мислення, творчого акту	Герменевтика, феноменологія, критична філософія	Виявлення сенсів і цінностей, що лежать в основі дизайнерських практик
Культурологічний підхід	Дизайн як частина культури, відображення і трансляція символів і традицій	Аналіз культурних кодів, семіотика, інтерпретація артефактів	Дослідження взаємозв'язку дизайну та культурної ідентичності
Соціологічний аналіз	Дизайн як соціальна практика та інструмент впливу на суспільство	Контент-аналіз, соціологічне опитування, фокус-групи	Виявлення соціальних функцій та ефектів дизайнерських рішень
Методи візуалізації та інтерпретації	Візуальна мова дизайну як засіб комунікації	Візуальний аналіз, дизайн-критика, мультимодальний аналіз	Інтерпретація візуальних повідомлень та значень у дизайні
Інноваційні практики та технології	Вплив нових технологій (AR, VR, AI) на дизайн і його соціальну роль	Дизайн-мислення, UX-дослідження, технологічне моделювання	Створення нових форм соціальної взаємодії через технологічні рішення
Комунікативний вимір дизайну	Дизайн як засіб соціальної комунікації та діалогу	Теорія комунікації, наративний аналіз, інтерактивні методики	Формування простору взаємодії між людьми через дизайн як мову
Психологічний підхід	Вплив дизайну на емоційний стан, поведінку, сприйняття людини	Психодіагностика, опитування, експеримент, тестування	Дослідження впливу форми, кольору, структури на психіку та поведінку користувача
Естетичний підхід	Аналіз краси, гармонії, стилістичних характеристик у дизайні	Порівняльна естетика, формальний аналіз, критика дизайну	Визначення критеріїв естетичної цінності дизайну у соціальному контексті
Антропологічний підхід	Дизайн у повсякденному житті людей, вивчення локальних практик і матеріальної культури	Етнографія, польове спостереження, інтерв'ю	Розкриття соціокультурної специфіки дизайну в контексті спільнот і традицій
Інтердисциплінарний підхід	Поєднання кількох наук (соціологія, філософія, ІТ, архітектура, екологія) у дослідженні	Міксовані методи, кейс-стаді, сценарний аналіз	Комплексне осмислення ролі дизайну в складних соціальних системах
Економічний підхід	Дизайн як складова економічного розвитку, брендування, інноваційного бізнесу	SWOT-аналіз, маркетингові дослідження, економетрія	Оцінка ефективності дизайнерських рішень в економіці та соціальному підприємстві

Продовження таблиці 1

Екологічний (системний) підхід	Дизайн як інструмент сталого розвитку, циркулярної економіки	Аналіз життєвого циклу, екодизайн, системне моделювання	Розробка рішень, що зменшують негативний вплив на довкілля та посилюють соціальну відповідальність
Цифровий (технологічний) підхід	Дизайн у цифрових середовищах: UI/UX, метавсесвіт, штучний інтелект	UX-дослідження, дизайн інтерфейсів, аналіз поведінкових даних	Оптимізація користувацького досвіду та цифрової взаємодії через сучасні технології

Джерело: сформовано автором.

як система пізнання постає не лише як сукупність принципів та способів організації наукової і практичної діяльності, але й як своєрідна форма філософського буття, що поєднує в собі гносеологічний, онтологічний і культуротворчий виміри. Вона частково перетинається з теорією пізнання, проте є ширшою за неї, оскільки охоплює не тільки способи відображення світу, але й методи його творення через різні форми людської діяльності.

У дискурсивному аналізі дизайну загальноприйнято розрізняти кілька рівнів методології: 1) філософська методологія, що визначає фундаментальні засади пізнання і буття; 2) загальнонаукова методологія, яка формує універсальні принципи наукової діяльності; 3) конкретно-наукова методологія, орієнтована на певну галузь знання; 4) рівень процедур і методик, що забезпечує інструментарій дослідження. Цю багаторівневу структуру можна уявити як ієрархію смислів, де верхні поверхи – філософська методологія – визначають горизонти можливого, тоді як нижні – процедурні методики – конкретизують рух пізнання. Галузева методологія, у тому числі методологія дизайну, спирається на філософську основу, яка надає їй світоглядну цілісність і аксіологічний сенс.

У сфері соціальних досліджень методологія є не просто технікою чи тактикою, а стратегією буття у світі, спрямованою на організацію людських практик. Вона покликана враховувати, що об'єктом змін завжди є живі спільноти, які мислять, інтерпретують і наділяють події смыслом. Тому методологія дизайну не зводиться до формальної системи принципів, а постає як регулятивно-діяльнісний організм, що поєднує у собі логіку мислення, практику творчості та цінності культури (Воронкова, Нікітенко, 2023).

Методологія дизайну може бути витлумачена як «голос буття», що промовляє через інтелектуально-духовну діяльність людини. Вона досліджує не тільки взаємозв'язок знань і діяльності, але

й відображає онтологічний статус дизайну у світі – його роль у формуванні нових смислів, соціальних структур і форм комунікації. У цій перспективі методологія постає як метафізика практики, в якій принципи і закони логіки перетворюються на інструменти осягнення сутності дизайну. До них належать: принцип гіпотетичного силогізму як форма пошуку можливого; принцип бінарності як вираження дуальності культури; принцип взаємозаміни як символ релятивності соціальних відносин; принцип багатоманітності як визнання множинності істини; закон тотожності і закон суперечності як діалектика становлення сенсу.

Таким чином, методологія дизайну – це не лише науковий апарат чи техніка дослідження. Це філософська категорія, що поєднує онтологічний вимір (буття дизайну у світі), гносеологічний (шляхи його пізнання), аксіологічний (ціннісне значення) та праксеологічний (способи організації діяльності). Її завдання – не просто пояснити феномен дизайну, а відкрити його як спосіб людського існування, що формує соціальну реальність і визначає горизонти майбутнього.

Розвиток методології дослідження дизайну визначається багатьма чинниками, серед яких ключовими є: потреба підвищення ефективності дизайнерської діяльності у соціокультурному бутті, ускладнення самого процесу творчості, а також формування аксіологічної методології, що надає сенс і ціннісне спрямування дизайнерським практикам. Таким чином, методологія дизайну постає не лише як інструментарій, а як спосіб включення дизайну у соціальну онтологію.

Філософія методології дизайну розкривається через розмаїття методів пізнання, серед яких – інституційний, системний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, феноменологічний, герменевтичний, структурно-функціональний. Їм відповідають різні підходи: діяльнісний, інноваційний, технологічний, естетичний, історичний, цілісний. У своїй сукупності вони творять не про-

Методи дослідження дизайну як соціального феномена

Метод	Опис (тлумачення)	Приклади застосування в дослідженні дизайну
Герменевтичний аналіз	Тлумачення смислів і контекстів дизайнерських рішень, зокрема їх культурної, історичної чи символічної значущості.	Аналіз архітектурних форм як мови епохи; розкриття символіки в логотипах.
Феноменологічний опис	Вивчення безпосереднього досвіду взаємодії з дизайном – що і як сприймає суб'єкт, які смисли виникають.	Аналіз враження користувача від інтерфейсу мобільного застосунку або артоб'єкта.
Кейс-стаді (case-study)	Глибоке дослідження окремого випадку дизайну – продукту, компанії, простору чи процесу.	Аналіз проєкту громадського простору, реалізованого в постконфліктному місті як приклад соціально орієнтованого дизайну.
SWOT-аналіз	Оцінка сильних, слабких сторін, можливостей і загроз дизайнерського рішення або концепції.	Оцінка доцільності впровадження нового типу міського дизайну в умовах бюджету та культурних особливостей.
Метод життєвого циклу (LCA)	Аналіз екологічного сліду продукту – від розробки до утилізації.	Вибір більш екологічних матеріалів у пакуванні або побутовій техніці.
Інтерпретативний візуальний аналіз	Тлумачення візуальних структур, стилю, композиції, як засобу соціального чи культурного послання.	Аналіз афіш, шрифтів або вітрин як культурних повідомлень.
Дизайн-мислення	Людиноцентричний підхід до інновацій, заснований на емпатії, співтворенні, тестуванні.	Розробка сервісів для вразливих груп населення (людей з інвалідністю, пенсіонерів, переселенців).
Соціологічне опитування	Збір думок, оцінок, ставлень до елементів дизайну або соціального впливу дизайну.	Дослідження сприйняття бренду через дизайн упаковки серед різних вікових груп.
Фокус-групи	Групові дискусії для глибшого розуміння ставлень людей до дизайну, їхніх ціннісних або емоційних реакцій.	Тестування нових візуальних стилів для реклами; обговорення дизайну міського простору.
Контент-аналіз	Кількісний або якісний аналіз візуального та текстового контенту, що пов'язаний з дизайном (медіа, реклама, платформи).	Аналіз змін у дизайні політичної агітації або медіаобразів брендів у соцмережах.
Герменевтичний аналіз	Тлумачення смислів і контекстів дизайнерських рішень, зокрема їх культурної, історичної чи символічної значущості.	Аналіз архітектурних форм як мови епохи; розкриття символіки в логотипах.
Феноменологічний опис	Вивчення безпосереднього досвіду взаємодії з дизайном – що і як сприймає суб'єкт, які смисли виникають.	Аналіз враження користувача від інтерфейсу мобільного застосунку або артоб'єкта.
Соціологічне опитування	Збір думок, оцінок, ставлень до елементів дизайну або соціального впливу дизайну.	Дослідження сприйняття бренду через дизайн упаковки серед різних вікових груп.
Фокус-групи	Групові дискусії для глибшого розуміння ставлень людей до дизайну, їхніх ціннісних або емоційних реакцій.	Тестування нових візуальних стилів для реклами; обговорення дизайну міського простору.
Контент-аналіз	Кількісний або якісний аналіз візуального та текстового контенту, що пов'язаний з дизайном (медіа, реклама, платформи).	Аналіз змін у дизайні політичної агітації або медіаобразів брендів у соцмережах.
Семіотичний аналіз	Вивчення дизайну як системи знаків і символів, їхнього значення, кодів, які сприймає споживач.	Деконструкція символіки національної ідентичності в одязі або інтер'єрі.
Візуальна етнографія	Польове дослідження культурного контексту через спостереження за тим, як дизайн існує у повсякденному житті.	Дослідження того, як мешканці села адаптують сучасні дизайнерські рішення до традиційної архітектури.
Психодіагностика / Тестування	Вивчення психологічних реакцій на дизайнерські рішення: комфорт, стрес, залучення, довіра.	Тестування кольорових схем і шрифтів для медичних застосунків або освітніх платформ.
UX-дослідження (досвід користувача)	Аналіз взаємодії користувача з цифровими продуктами – зручність, логіка, емоційне сприйняття.	Покращення навігації сайту громадського транспорту або державних послуг.

Джерело: сформовано автором.

сто техніку дослідження, а смисловий простір, у якому розкривається сутність дизайну як соціального феномена, його функції та роль у житті людини і суспільства.

Метод у цьому контексті не лише шлях пізнання, але й міст між суб'єктом і об'єктом, де пізнання набуває творчого характеру. Він водночас задається об'єктом і формується активністю суб'єкта, визначаючи логіку мислення, структуру ідеальної моделі діяльності та способи досягнення мети. Логіка формування методологічного знання у дизайні охоплює три виміри:

1) «логіка речей» = усвідомлення послідовності й взаємопов'язаності операцій діяльності;

2) «логіка знання» – встановлення внутрішніх відношень між елементами системи та прогнозування результатів;

3) «логіка доказів і заперечень» – підпорядкування мислення законам раціональності, що забезпечує єдність інтуїції та аргументації.

У такому розумінні методологія дизайну постає як єдність пізнання, оцінки та практики. Вона виконує не лише когнітивну функцію, але й діагностичну – допомагаючи суспільству зрозуміти ціннісний стан і соціальне значення дизайну. Саме тому метод у дизайні можна витлумачити як гностацію світу через інтерпретацію, тобто як процес відкриття глибинної сутності речей і надання їм нових значень (Рижова, 2006).

Сучасний розвиток методології філософії дизайну виявляє кілька тенденцій:

а) зростає значення трансмежовості методів, коли запозичення з інших наук не руйнує, а збагачує методологію дизайну;

б) провідну роль набуває системна методологія, яка поєднує пізнання, оцінку та практичну реалізацію;

в) розширюється простір креативних методів, що дозволяють створювати індивідуальні методологічні ансамблі для вирішення складних завдань;

г) зберігається потреба у певній уніфікації методів, щоб підтримувати баланс між креативністю та науковою точністю.

Таким чином, метод у дизайні – це не лише операційна техніка, а шлях до істини і водночас спосіб творення смислів. Він є процесом, у якому об'єкт і суб'єкт взаємно відкривають одне одного, формуючи простір культури, де дизайн стає носієм ідеалів, символів і цінностей сучасного суспільства.

Вибір методів філософії дизайну передбачає узгодження з подвійною логікою: з одного боку –

з об'єктивними закономірностями розвитку явищ і процесів, з іншого – з їхнім методологічним потенціалом і суспільною значущістю. Як підкреслює В.Воронкова, «філософія сприяє розвитку стратегічного мислення, здатного не лише адаптуватися до цифрових викликів, а й передбачати довгострокові наслідки впровадження нових технологій. Через філософське осмислення цифрових процесів керівники отримують можливість формувати управлінські рішення, які ґрунтуються не лише на ефективності, а й на етичній відповідальності та суспільній користі» (Воронкова, 2025, с.157). У цьому сенсі метод постає не лише як технічний засіб досягнення певної мети, а як подвійна реальність – він завжди містить об'єктивну сторону (закони розвитку світу) і суб'єктивну (активність людини, її інтенції та цінності). Методологія дизайну – це спосіб, у який людина вплітає власне мислення у тканину соціокультурної реальності. Виділяють два великі виміри методів:

Теоретичні: загальнонауковий (логічний) метод, моделювання, кібернетичний, математичний. Вони дозволяють вибудовувати концептуальні горизонти, створювати образи можливого, мислити дизайн у його системності та універсальності. Емпіричні: спостереження, експеримент, опитування, інтерв'ю, аналіз результатів діяльності, тестування. Це способи наближення до конкретики людських практик, у яких дизайн розгортається як жива соціальна подія.

Метод у філософії дизайну постає як особлива форма діяльності, в якій знання трансформується у правила дії, а теоретичне мислення – у практику смислотворення. Засоби методології можна тлумачити у двох аспектах: а) як інструменти пізнання і перетворення дійсності; б) як способи відбору, узагальнення та оцінки матеріалу, що визначають напрям дослідження у межах певної інтелектуальної традиції. У такому контексті метод стає не лише «набором операцій», але й філософським посередником між людиною та світом. Він є водночас знанням, перетвореним у дію, і дією, що відкриває нове знання. У філософії дизайну метод – це шлях, на якому суб'єкт і об'єкт пізнання сходяться в єдиному акті культурного творення, утверджуючи дизайн як соціальне, культурне й цивілізаційне явище (Прусак, 2019).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження

дизайну як соціального феномена вимагає міцної теоретичної бази, що дозволяє інтегрувати знання з різних дисциплін. Цей між-дисциплінарний підхід є ключовим, оскільки

дизайн за своєю суттю є синтетичною діяльністю, що перетинається з соціологією, філософією, психологією, антропологією, економікою та культурологією.

Таблиця 3

Теорії, що пояснюють дизайн в різних науках

Назва	Теорії що пояснюють дизайн
Соціологічні теорії, що пояснюють дизайн. Соціологія надає низку концептуальних інструментів для розуміння того, як дизайн взаємодіє із соціальною структурою, культурою та індивідуальною поведінкою.	Теорія соціального конструювання реальності (Пітер Бергер, Томас Лукман): Ця теорія стверджує, що соціальна реальність не є об'єктивно даною, а конструюється людьми в процесі їхньої взаємодії. Дизайн у цьому контексті є потужним інструментом конструювання. Об'єкти, простори, послуги, створені дизайнерами, стають частиною соціальної реальності, надаючи їй сенс, структуру та значення. Наприклад, дизайн міського простору формує патерни соціальної взаємодії, а дизайн продуктів визначає споживчі звички та символічний статус. Теорія дії (Макс Вебер, Талкотт Парсонс): Фокусується на індивідуальних діях та їхніх соціальних наслідках. Дизайн можна розглядати як результат цілеспрямованої соціальної дії дизайнера та як фактор, що впливає на дії користувачів. Дослідження може зосереджуватися на мотивах дизайнерів, їхніх цінностях, а також на тому, як дизайн об'єктів (наприклад, ергономіка інструментів) впливає на ефективність та характер людської діяльності. Символічний інтеракціонізм (Джордж Герберт Мід, Ірвінг Гоффман): Підкреслює роль символів та їхнього значення у соціальній взаємодії. Дизайн є джерелом символів. Об'єкти дизайну наділяються соціальними значеннями, які формуються через взаємодію та інтерпретацію. Наприклад, певний стиль одягу може символізувати приналежність до певної соціальної групи, а дизайн бренду – певні цінності та ідентичність. Дослідження може аналізувати, як користувачі інтерпретують та надають значення дизайнерським об'єктам. Теорія мереж акторів (Бруно Латур, Мішель Каллон): Ця теорія пропонує розглядати соціальні явища як результат взаємодії між людськими (акторами) та нелюдськими (актантами) елементами. Дизайнерські об'єкти (артефакти) є актантами, які мають власну “агентність” і впливають на соціальні процеси. Наприклад, архітектура будівлі може “примушувати” людей до певної поведінки, а технологічний пристрій – “організовувати” їхню комунікацію.
Філософські аспекти дизайну. Філософія надає глибокі рамки для осмислення природи дизайну, його цінностей та етичних вимірів.	Етика дизайну: Розглядає моральні наслідки дизайнерської діяльності. Чи є дизайн етичним, якщо він сприяє надмірному споживанню? Яка відповідальність дизайнера за вплив його творінь на довкілля та суспільство? Етика дизайну також включає питання інклюзивності, доступності та справедливості в дизайні. Естетика дизайну: Вивчає природу краси та естетичного досвіду в дизайні. Це не лише про “красиві” форми, а й про те, як дизайн викликає емоції, формує сприйняття та впливає на якість життя. Сучасна естетика дизайну виходить за межі візуального, включаючи тактильні, звукові та інтерактивні аспекти. Онтологія дизайну: Досліджує природу буття дизайнерських об'єктів. Що таке “дизайн” як явище? Як дизайнерські об'єкти існують у світі та взаємодіють з ним? Це питання про статус артефактів, їхню автономність та залежність від людської інтерпретації.
Психологічні аспекти сприйняття дизайну. Психологія допомагає зрозуміти, як індивіди сприймають, інтерпретують та взаємодіють з дизайнерськими об'єктами.	Когнітивна психологія: Досліджує процеси мислення, пам'яті, уваги та вирішення проблем, що задіяні у сприйнятті дизайну. Наприклад, як користувачі розуміють інтерфейс, як вони навчаються ним користуватися, як дизайн впливає на їхнє прийняття рішень. Психологія емоцій: Вивчає, як дизайн викликає емоції, формує настрої та впливає на поведінку. Кольори, форми, текстури, звуки – все це може викликати певні емоційні реакції. Соціальна психологія: Досліджує вплив соціальних груп, норм та культурних контекстів на сприйняття та використання дизайну. Як дизайн впливає на соціальну ідентичність, статус, приналежність до групи?

Джерело: сформовано автором.

Осмилення і розробка фундаментальних засад методології наукового пізнання сягають своїм корінням у філософську спадщину Платона, Арістотеля, Ф.Бекона, Г.Галілея, Р.Декарта, Ч.Дарвіна, Г.Лейбніца. Саме вони заклали основи системного мислення, емпіричного підходу та раціоналістичної методології, що й сьогодні залишаються методологічними орієнтирами. У сучасному контексті питання методології наукових досліджень отримують подальший розвиток у працях українських науковців – В.Воронкової, І.Рижової, В.Прусака, С.Мигалья, О. Г.Данильяна, О.П.Дзьобаня, В.В. Самсонова, А. М. Сільвестрова, О. М. Тачиніна та інших. Так, В.Воронкова наголошує, що методологія та організація наукових досліджень у сфері соціально-економічних систем набувають особливої актуальності, оскільки дозволяють розглядати менеджмент як соціальне явище у філософському вимірі (Воронкова, Нікітенко, 2023). Авторкою сформовано цілісну філософську концепцію дизайну як особливого феномена пізнання і регуляції механізмів організації та самоорганізації соціокультурних процесів. Її підхід дав змогу здійснити когнітивну інституціоналізацію філософії дизайну як напряду соціальної філософії, визначивши її концептуальні рамки та проблемне поле (Рижова, 2006). В.Прусак акцентує на необхідності екологізації дизайн-освіти, підкреслюючи, що її методологічні засади повинні спиратися на універсальні людські цінності та перевірені часом філософські основи (Прусак, 2019). С.Мигаль доводить, що методологія наукового пізнання є складною, динамічною та цілісною системою, у межах якої взаємодіють методи різних рівнів і сфер застосування, що завжди мають враховувати конкретний соціокультурний контекст (Мигаль, 2014). У підручнику О.Г. Данильяна та О.П. Дзьобаня «Методологія наукових досліджень» розкрито основи сучасної наукової методології, які можуть бути адаптовані для досліджень у сфері дизайну та менеджменту в межах філософського підходу (Данильян, Дзьобань, 2023). В.В. Самсонов підкреслює, що головна мета методології полягає у вивченні засобів, методів і прийомів наукового дослідження, завдяки яким суб'єкт пізнання здобуває нове знання про реальність, а її предметом є аналіз понять і методів науки та їх сфери застосування (Самсонов, 2022, с. 9). Аналіз зазначених праць свідчить про зростаючу потребу інтеграції соціально-філософського підходу в методологію нау-

кових досліджень у сфері дизайну, що відкриває нові можливості для його осмилення як соціального, культурного та цивілізаційного феномена.

Мета дослідження – розробка методологічних засад для дослідження дизайну як соціального феномена. Ми прагнемо окреслити теоретичні рамки, визначити основні парадигми, представити широкий спектр методів збору та аналізу даних, а також обговорити етичні аспекти та виклики, що постають перед дослідниками в цій галузі.

Завдання статті включають: 1) визначення ключових концепцій та теоретичних підходів, що дозволяють осмислити дизайн у соціальному вимірі; 2) аналіз основних дослідницьких парадигм, які можуть бути застосовані до вивчення дизайну; 3) систематизація кількісних, якісних та змішаних методів збору даних, релевантних для дослідження соціального аспекту дизайну; 4) опис підходів до аналізу та інтерпретації отриманих даних; 5) визначення перспектив подальшого розвитку методології дослідження дизайну як соціального феномена.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Попри значну кількість досліджень, присвячених філософському осмиленню єдності теорії і практики, у сфері філософії дизайну зберігається низка невирішених аспектів. Передусім потребує подальшого опрацювання проблема онтологічного статусу дизайнерської практики: чи є вона лише інструментальним способом перетворення зовнішнього середовища, чи водночас формою конституювання людської екзистенції та культури. Другим невирішеним аспектом виступає аксіологічний вимір дизайнерської діяльності, адже сучасна наука досі недостатньо розкриває, як саме цінності формують зміст і спрямованість дизайнерських практик, зокрема в умовах глобалізації та цифровізації. Третім проблемним колом є діалектика об'єктивного й суб'єктивного у дизайнерській свідомості: як індивідуальні інтереси, потреби та ціннісні настанови інтегруються у взаємодію з об'єктивною реальністю і визначають не лише естетичні, але й соціальні, культурні та духовні виміри дизайну. Нарешті, малодослідженим залишається питання перехідності від емпіричного рівня осмилення дизайнерської діяльності до теоретичного, що вимагає створення цілісної філософсько-методологічної концепції, здатної забезпечити гармонійне поєднання практики,

теорії та цінностей у сучасній культурі. Оскільки філософія дизайну є найбільш загальним знанням, то своїми методами вона намагається з'ясувати спосіб, яким набувається це знання, щоб розкрити механізм його формування, виявити причинну зумовленість цілями, програмами, проектами, епістемологічно-індивідуально-апостеріорно практичної діяльності суб'єкта дизайнерської творчості (Рижова, 2016).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Теорія філософії дизайну в контексті особистісно-соціально-діяльнісного принципу орієнтує дослідника на цілісне вивчення людини, її включеності у соціальне середовище та взаємозалежності ключових факторів розвитку – соціальних умов, внутрішньої активності й практичної діяльності. Дизайнер як творча особистість постає не лише індивідом, але й суб'єктом культуротворення, що формує унікальний світ власного буття – апостеріорний та іманентно детермінований, у якому свобода й екзистенція стають підґрунтям креативної активності.

Принцип особистісного підходу у філософії дизайну спрямований на розкриття динамічного «Я» людини через її акти діяльності та творення. Людина постає як цілісність, де внутрішні й зовнішні взаємодії не протиставляються, а функціонують як необхідні моменти єдиного процесу самореалізації. Саме тому методологія філософії дизайну визначає умови формування людини як цілісної істоти, а не сукупності абстрактних проекцій. У цьому контексті людина і світ розглядаються як рівнозначні цінності, що взаємно підтримують існування одне одного. За способом буття реальність розділяється на два виміри: матеріальний світ фізичних станів і внутрішній світ психічних та свідомісних проявів. Філософія дизайну покликана поєднувати ці два виміри, відкриваючи можливість для гармонізації зовнішнього й внутрішнього у творчості та культурі.

Конкретизація у філософії дизайну постає як застосування абстрактних теоретичних знань до конкретних ситуацій. Цей процес відображає закономірний рух наукового пізнання: від чуттєвого сприйняття – до абстрактного мислення, а від нього – знову до конкретного, але вже на вищому рівні осмислення, що знаходить втілення у суспільній практиці. У цьому контексті важливо згадати критику К. Поппера, який протиставив утопічній інженерії – з її претензіями на повне раціональне планування розвитку

суспільства – концепцію «соціальної інженерії». К. Поппер доводив, що ми не володіємо достатнім емпіричним знанням для здійснення тотальних проектів історичного розвитку, тому масштабні соціальні експерименти є небезпечними і позанауковими. Соціальна інженерія у його розумінні – це інструментальна категорія, що передбачає поступове реформування суспільних відносин на основі досвіду, помилок і постійного критичного осмислення результатів. Її сутність полягає не у створенні нереальних конструкцій, а у виробленні засобів для запобігання помилкам, у захисті свободи наукового пошуку та розвитку критичного мислення. Філософія дизайну, інтегруючи ідеї К. Поппера, постає не як проект утопічного перетворення суспільства, а як сфера розумних реформ – тих, що ґрунтуються на діалектиці теорії і практики, на усвідомленні обмеженості знань і водночас відкритості до свободи, творчості та інновацій. Лише в умовах домінування «безпристрасного розуму» можливе поєднання дизайнерської діяльності з цінностями гуманізму, критичного раціоналізму та відповідальної соціальної дії (Мигаль, 2014).

Принцип моделювання у соціально-філософському аналізі дизайну полягає у встановленні аналогій між явищами та відношеннями, що дозволяє трансформувати простіші за структурою об'єкти у складніші моделі-оригінали. Модель у дизайні постає як допоміжний пізнавальний інструмент, який відкриває нову інформацію про об'єкт дослідження, виявляє його властивості та закономірності, а також дозволяє здійснювати пошук нових способів їх компонування та організації. У процесі цього виникають моделі-гіпотези, що мають передбачувальний характер, та моделі-концепції, які з часом набувають статусу наукових теорій. Ідеальна модель дизайну слугує засобом виявлення фундаментальних зв'язків, пояснення та конкретизації наявних прийомів і принципів.

Моделювання у філософії дизайну є багатогранним і складним процесом, зумовленим різноманітністю дизайнерських явищ. Воно здійснюється як через побудову моделей реально існуючих предметів і процесів (для оптимізації, прогнозування, управління), так і за допомогою інформаційного (комп'ютерного) моделювання. У філософському вимірі особливе значення мають ідеальні моделі, що формуються у свідомості дослідника і є особливою формою мислення, коли чуттєво-наочні уявлення поєднуються у цілісний логічний образ.

Принцип прогнозування у дизайні орієнтова-

ний на дослідження перспектив розвитку явищ і процесів, визначення їх тенденцій та можливих сценаріїв. Прогнозування може мати пошуковий (заснований на можливостях), нормативний (заснований на цінностях і цілях суб'єкта), аналітичний та застережний характер. У гносеологічному вимірі воно ґрунтується на виявленні причинно-наслідкових зв'язків та об'єктивних законів розвитку, а у логічному – на незалежності висновків від часу. Соціальний аспект прогнозування наголошує на його активному характері: прогноз не лише описує майбутнє, а й впливає на нього завдяки механізму зворотного зв'язку між прогнозом і суб'єктом прогнозування. Таким чином, прогнозування у філософії дизайну інтегрує пізнавальну, ціннісну й практичну складові.

Соціально-філософський аналіз виявляє, що структура дизайнерської діяльності ґрунтується на формуванні у мисленні суб'єкта системи елементів, які визначають мету і спосіб досягнення результату. Її методологічний аспект полягає у мисленнєвій організації цих елементів та їх послідовності. Логічне забезпечення дизайнерської практики включає онтологічні, гносеологічні та формально-логічні форми мислення. Відповідно, можна виділити три основні підходи:

1. Онтологічний – розкриває буттєві зв'язки речей і явищ об'єктивного світу, що задають структуру дизайнерської діяльності.

2. Гносеологічний – розглядає логіку пізнання складних дизайнерських явищ, дозволяючи прогнозувати наслідки діяльності людини.

3. Інституціональний – аналізує дизайн як систему соціальних інститутів і форм поведінки, пов'язаних із предметно-речовим середовищем людини (Рижова, 2016).

Інституціональний підхід особливо важливий, оскільки він зосереджується на взаємодії індивіда з предметно-речовим середовищем. Інститути матеріального буття людини являють собою систему норм і традицій, що регулюють соціально стратифіковану поведінку. У цьому сенсі інститути дизайну можна розглядати як традиційні, тобто такі, що постали з історично відібраних норм, звичаїв і культурних практик. Водночас сучасний дизайн формує і новітні інститути, які пов'язані з діяльністю проектних і виробничих організацій (Махмудов, 2024).

Така подвійність – між природно-традиційними регуляторами та штучно-організаційними – створює нове поле для філософського осмислення дизайну. Матеріальне середовище людини дедалі

більше визначається організаціями дизайну, ніж традиційними інститутами, що зумовлює потребу в побудові цілісної картини співвідношення культурних традицій, технологічних практик і соціальних інновацій. Саме інституціональний вимір забезпечує гармонійність культурної комунікації і дозволяє розглядати дизайн як багаторівневий феномен – одночасно матеріальний, соціальний і культурно-ціннісний.

Інноваційною засадою дослідження дизайну є формування концепції, яка інтегрує природно-традиційні та штучно створені компоненти дизайнерської поведінки людини. Кожна модель дизайну володіє подвійним значенням – дескриптивним і конструктивним. Дескриптивне значення моделі проявляється, коли вона не здатна повністю описати об'єкт; повний опис можливий лише через емпіричне дослідження системи, визначеної певним станом, контрольованим у своїх зовнішніх системних контекстах. Конструктивне значення полягає у віднесенні моделі до конкретної соціальної системи, що дозволяє будувати логічно цілісну картину поєднання природних і штучних механізмів дизайнерської поведінки.

Цілісність природної частини інституту дизайну визначається єдністю культурної комунікації людей. Дизайнерське матеріальне буття – це феноменологічне перебування людини у світі, де предмет виступає як феноменологічна категорія. Інститут дизайну має суб'єктно-об'єктну структуру і включає феноменологічний компонент, а як соціальна система мислиться об'єктивістськи, поза феноменологією. Основні ознаки інституту дизайнерського матеріального буття людини: а) масовість поведінки; б) обов'язковість норм; в) усвідомленість поведінки.

Інструментальний підхід розглядає інститут як суспільний механізм контролю, що обмежує свободу індивіда. Його витоки пов'язані з роботами М.Вебера, Т.Веблена та Дж.Г. Міда, а критичний аналіз проводили теоретики Франкфуртської школи (Г. Маркузе, Е. Фромм). Цей підхід підкреслює, що індивіди часто перебувають під тотальним впливом інститутів.

Нормативно-рольовий підхід базується на працях Е.Дюркгейма, Р.Мертон та Г.Спенсера і акцентує системність функціонування інститутів. Хоч вибір індивіда обмежений, він можливий за наявності визначених системних передумов. Цей підхід залишається домінуючим у соціології інститутів дизайну.

Комунікативний підхід пов'язаний із феноменологічною традицією (А.Шюц, П.Бергер, Т.Лукман), що розглядає індивіда як активного творця соціальної реальності, де інституціоналізація є творчим процесом.

Системний підхід у дизайні спрямований на виявлення цілісності об'єкта та різних типів його взаємозв'язків (Рижова, 2016). Він дозволяє аналізувати дизайн як функціонально цілісну і процесуально-генезисну систему. Ключові проблеми системного підходу включають: цілісність, співвідношення системи та структури, системи та підсистем, системи та середовища. Концепція «поля системи» У.Ешбі відображає всі можливі лінії поведінки системи у різних умовах, що дозволяє прогнозувати її функціонування.

Соціальна система, особливо дизайнерська, розглядається як динамічна, процесуальна цілісність, де кожна дія має наслідки для всієї системи. Системний підхід в дизайнерській діяльності постає як дискурс, що дозволяє розкривати поліаспектність функцій, механізмів і процесів. Дизайн трактується як цілісна мультипроцесна система, взаємодія елементів якої конститується через синергізм. Цілісність системи визначається гетерогенністю її компонентів, функціями та взаємозалежністю в межах загальної структури (Методологія наукових досліджень, 2023).

Функціональний метод застосовується для з'ясування функцій окремих соціальних явищ щодо інших, у тому числі для аналізу функцій дизайну як соціального та культурного феномену. Він дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки, співвідношення між структурними елементами та функціональністю системи, що відкриває можливість цілісного осмислення дизайнерської діяльності як соціальної практики.

Висновки. Таким чином, аналіз методології дозволяє стверджувати, що дизайн як вид цілераціональної діяльності людини виник у той період, коли людина отримала фізичну та когнітивну здатність мислити не лише про задоволення базових потреб, а й про красу, естетичність власного існування та самовдосконалення. На першому етапі історичного розвитку дизайну основна увага приділялася формоутворенню окремого предмета. Згодом людина навчилася поєднувати різні вироби, створюючи нову якість продукту. Процес роботи над формою предметів тривав протягом палеоліту і неоліту: спочатку створювалася кам'яна сокира, пізніше з'явилися елементи

примітивної естетики, наприклад, полірування її граней. Поява керамічного посуду спершу носила виключно функціональний характер, але з часом на ньому з'являлися декоративні розписи та орнаменти, що надавали виробам індивідуальність. Вдосконалення конструкцій, наприклад, поява гідрій із двома чи трьома ручками, стало першим проявом ергономічного підходу у дизайні. Не завжди цілісно поєднувалися користь і краса: функціональна доцільність виробу інколи суперечила його естетичним властивостям. Проте з розвитком технологій, нових матеріалів та соціальної практики процес поєднання та компонування виробів став більш складним і системним, що дозволило створювати продукти з оригінальною естетикою, покращеними функціональними властивостями та вдосконаленою ергономікою. Цей процес базується на розвитку низки ключових факторів: науково-технічного прогресу; розширення інформаційної бази; поглиблення знань у матеріалознавстві; інтеграції спеціальних форм науки та культури.

Водночас успіх конкретного дизайнера визначається творчим підходом, гармонійним поєднанням елементів, інноваційними ідеями та плюралізмом філософської думки, що забезпечує розвиток індивідуальної творчості та розквіт дизайну в соціумі. Дизайн готового виробу включає широкий спектр інформації: габаритну, кольорову, компоновочну, матеріалознавчу, технологічну, економічну та естетичну, які інтегруються у цілісний дизайнерський продукт. Методологія дизайну переміщується в центр наукових досліджень через адаптацію філософської, загальнонаукової та прикладної методології з урахуванням специфіки практичного застосування. Основні зміни методології дизайну пов'язані з: її гуманізацією; інтеграцією природознавства і соціально-гуманітарних наук; розширенням системного підходу та використанням синергетики; впровадженням статистично-ймовірнісних та квантово-релятивістських методів пізнання; поглибленням методологічної рефлексії та вдосконаленням методів пізнання; орієнтацією методології на практичну діяльність та процес універсалізації. Таким чином, сучасна методологія дизайну стає інтегративною системою знань і практик, здатною поєднувати історичний досвід, наукові відкриття та творчий потенціал людини для створення нових, якісно вдосконалених продуктів і явищ у соціокультурному просторі.

Список використаних джерел

- Воронкова В., Гарбар Г., Арабаджиев Д. Методологія наукових досліджень у галізі менеджменту економіки: соціально-філософський аналіз. Humanities Studies: збірник наукових праць. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Випуск 23 (100). С.153-166
- Воронкова В., Нікітенко В. Проблема трансформації людини у концепції трансгуманізму: методологія цифрової антропології. Humanities studies: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia: Publishinghouse “Helvetica”, 2023. 16 (93). Р. 9–17. <http://humstudies.com.ua/article/view/288975>
- Рижова І. С. Філософія дизайну: теоретико – методологічні засади [Монографія] / Ірина Станіславівна Рижова. Запоріжжя: ЗНТУ, 2006. 540 с.
- Прусак В. Ф. Неперервна екологічна підготовка фахівців з дизайну: теорія і практика: Монографія. Львів: ТзОВ «Простір-М», 2019. 568 с.
- Мигаль С. П. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 228 с
- Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2023. 488 с
- Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посіб-ник. Київ:НУХТ, 2022. 385 с.
- Рижова І. С. Методи, принципи, підходи аналізу дизайнерської культури у гармонізації відносин людини, природи і суспільства. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [Зб. наук. пр.]. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 66. С. 192–206.
- Махмудов І. Теорія і практика розвитку українського етнодизайну // Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол.: гол. ред. М.В. Гриньова, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, М. В. Гриньова та ін. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С.38-41

References

- Voronkova, V., Harbar, H., & Arabadzhiev, D. (2025). Metodolohiia naukovykh doslidzhen u halizi menedzhmentu ta ekonomiky: sotsialno-filozofskyi analiz. Humanities Studies: Zbirnyk naukovykh prats, 23(100), 153–166. Zaporizhzhia: Vydavnychiy dim «Helvetica».
- Voronkova, V., & Nikitenko, V. (2023). Problema transformatsii liudyny u kontseptsii transhumanizmu: Metodolohiia tsyfrovoyi antropologii. Humanities Studies: Collection of Scientific Papers, 16(93), 9–17. Zaporizhzhia: Publishing House “Helvetica.” <http://humstudies.com.ua/article/view/288975>
- Ryzhova, I. S. (2006). Filosofiia dyzainu: Teoretyko–metodolohichni zasady [Monograph]. Zaporizhzhia: ZNTU.
- Prusak, V. F. (2019). Neperevna ekolohichna pidhotovka fakhivtsiv z dyzainu: Teoriia i praktyka (Monohrafiia). Lviv: TzOV «Prostir-M».
- Migal, S. P. (2014). Bionika v dyzaini prostorovo-predmetnoho seredovyscha: Navch. posibnyk. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki.
- Danylian, O. H., & Dzioban, O. P. (2023). Metodolohiia naukovykh doslidzhen: Pidruchnyk (2-he vyd., pererobl. i dopov.). Kharkiv: Pravo.
- Samsonov, V. V., Silvestrov, A. M., & Tachynina, O. M. (2022). Metodolohiia naukovykh doslidzhen ta priklady yii vykorystannia: Navch. posibnyk. Kyiv: NUHT.
- Ryzhova, I. S. (2016). Metody, pryntsyipy, pidkhody analizu dyzainerskoi kultury u harmonizatsii vidnosyn liudyny, pryrody i suspilstva. Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: Zbirnyk naukovykh prats, 66, 192–206. Zaporizhzhia: Vydavnytstvo ZDIA.
- Makhmudov, I. (2024). Teoriia i praktyka rozvytku ukrainskoho etnodyzainu. In M. V. Hrynova (Ed.), Etnodyzain u konteksti vidrodzhennia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti ta ievropeiskoi intehtratsii. Kn. 1: Zb. nauk. Prats. 38–41. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka.

IRYNA, RYZHOVA – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor, Head of the Department of Design of the National University,
Zaporizhzhia Polytechnic (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: 17design2017@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-9562-200X>

METHODOLOGY OF DESIGN RESEARCH AS A SOCIAL PHENOMENON

Abstract

Relevance of the Research: Design in the modern world has long ceased to be an exclusively aesthetic or functional category. It permeates all spheres of human life, shaping our environment, interaction, values, and behavior. Considering design as a social phenomenon means moving beyond its purely professional or artistic interpretation and delving into the complex network of interconnections between objects, people, institutions, and cultural contexts. The relevance of design from this perspective is due to several factors. Firstly, the growing role of design in a globalized and technologically saturated world requires a deep understanding of its impact on society. Secondly, the complexity of modern social problems (environmental challenges, social inequality, digital transformation) demands interdisciplinary approaches where design can act as a tool for change. Thirdly, the evolution of design itself, its shift from a focus on product to a focus on system, service, and experience, emphasizes its social nature. The purpose of this study is to develop methodological foundations for researching design as a social phenomenon. We aim to outline theoretical frameworks, define key paradigms, present a wide range of data collection and analysis methods, and discuss ethical aspects and challenges faced by researchers in this field. The objectives of the article include: 1) defining key concepts and theoretical approaches that allow for understanding design in its social dimension; 2) analyzing the main research paradigms that can be applied to the study of design; 3) systematizing quantitative, qualitative, and mixed methods of data collection relevant to the study of the social aspect of design; 4) describing approaches to the analysis and interpretation of the obtained data; 5) considering ethical principles and practical challenges faced by researchers; 6) identifying prospects for further development of the methodology for studying design as a social phenomenon. **Research Methods:** The study used the following methods and approaches: systemic-structural method, general scientific methods, and others. The article analyzes that the development of design research methodology is influenced by the following factors: 1) practical problems of increasing design effectiveness and its implementation in socio-cultural existence; 2) deepening the methodology of design analysis as a social phenomenon. Attention is focused on such approaches to design analysis as ontological, epistemological, institutional, instrumental, normative-role, communicative, and systemic, which allow for studying design as a complex and contradictory process in achieving the harmonization of society-individual relations. **Conclusion:** Design methodology has moved to the center of the scientific research field, in particular, the enrichment of design methodology through the adaptation of philosophical, general scientific, and partially scientific methodology, taking into account the specifics of the methodology determined by its field of applied application.

Key words: methodology, method, approaches to design analysis: ontological, epistemological, institutional, instrumental, normative-role, communicative, systemic, design, social philosophy.

© The Authors(s) 2025

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 20.07.2025

Accepted date 20.08.2025

Published date 20.09.2025

How to cite: Рижова, Ірина. Методологія дослідження дизайну як соціального феномену. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 24(101). P. 215–226
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-23>